

2020-05-13

Finansdepartementet
Diariernr Fi2019/04318/BB

IQ Samhällsbyggnads remissvar på betänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat, SOU 2019:68

IQ Samhällsbyggnad har inbjudits att lämna synpunkter på rubricerad remiss. Vi tackar för möjligheten och lämnar härmed följande synpunkter.

Övergripande synpunkter

IQ Samhällsbyggnad bejakar utredningens intentioner att skapa ett regelverk som främjar effektivisering av byggandet, innovation, nytänkande och effektivt nyttjande av det byggda samt främjar industriellt byggande.

Sverige står inför stora utmaningar i att effektivisera och utveckla byggandet och det finns en stor medvetenhet i sektorn kring kvalitets- och produktivetsbrister. Vi delar den problembild som utredningen målar upp men saknar en utförlig konsekvensanalys av hur förslagen i betänkandet löser de problem som beskrivs. Förändrade byggregler är en del i lösningen på de problem som sektorn brottas med, men måste kombineras med andra insatser, inte minst satsningar på forskning och innovation.

Betänkandet innehåller till stor del redogörelser över de synpunkter som kommittén samlat in. IQ Samhällsbyggnad efterlyser kommitténs egna analyser och överväganden på den insamlade informationen.

Avsaknad av digitaliserings- och innovationsperspektiv

Det är angeläget att ett nytt regelverk främjar utveckling och nyttiggörande av kunskapsfronten och innovationskraften. Att nyttja den potential som digitaliseringen ger är centralt för att utveckla en hållbar samhällsbyggnadssektor. Då behövs ett modernt regelverk som främjar – och vissa fall till och med driver på – digitaliseringen inom samhällsbyggandet.

Digitaliseringsperspektivet saknas dock i betänkandet, dels i resonemang om uppfyllande av funktionskraven, dels i ett bredare perspektiv där BBR och EKS skulle kunna tillgängliggöras i digitala i format som möjliggör interaktion i en mängd aktiviteter inom planering, projektering och byggande. Ett kort resonemang förs om detta i utredningen, bland annat med hänvisning till CoClass, som refereras till som ett "samarbetsprojekt"¹. CoClass är ett omfattande klassificeringssystem som tagits fram av branschens aktörer och förvaltas av Svensk Byggtjänst sedan flera år tillbaka, och skulle till exempel kunna utgöra grund för att systematiskt integrera

¹ <https://www.regeringen.se/4afb04/contentassets/180ebdc77d21438fa7cd271ae5f21daa/modernare-byggregler--forutsagbart-flexibelt-och-forenklat-sou-201968.pdf>. sid 146.

byggreglerna i samhällsbyggandets informationsprocesser. Vi anser att utredningen inte utrett denna typ av möjligheter tillräckligt.

Utredningen skriver vidare som sin slutsats om digitalisering: "Vi menar att det i dagsläget inte finns förutsättningar för att förändra PBL och tillhörande föreskrifter utifrån digitaliseringsperspektivet, eftersom det ännu inte framkommit vad eventuella behov andra pågående och genomgripande regeringsuppdrag avseende digitalisering leder till."² Vi anser att detta är en alltför passiv hållning och att utredningen istället kunde ha bidragit till att ge en samlad bild av hur dessa olika regeringsuppdrag skulle kunna bidra till att skapa modernare byggregler.

I betänkande lyfter utredarna att andelen innovativa företag är färre i nästan alla storleksklasser i byggindustrin jämfört med andra branscher inom näringslivet och att innovationer är viktigt för ett effektivt byggande³. I betänkandet finns beskrivningar av varför innovationer inte når marknaden och utveckling tar lång tid, några orsaker till detta är detaljerade tekniska beskrivningar och små möjligheter för entreprenörer att avvika från föreskrivna lösningar. Kommittén lyfter att "Olika tolkningar av kraven i BBR skapar oförutsägbarhet och osäkerhet och kan hämma innovation och nytänkande."⁴

IQ Samhällsbyggnad delar den problembild som beskrivs i betänkandet men efterlyser fler och tydligare förslag kring hur innovation ska främjas. Förslag som tar bort exempelvis allmänna råd är positivt och är ett första steg till ett regelverk som inte motverkar innovation. Att föreskrifter så långt som möjligt formuleras som funktionskrav är ett annat förslag som leder till ökad flexibilitet och främjar innovation. Att till exempel ställa krav på funktionen matlagning i stället för att specificera inrednings- och utrustningsdetaljer kan öppna för nya kreativa lösningar. Det är dock inte tillräckligt.

IQ Samhällsbyggnad saknar en beskrivning av hur de förslag till förändringar som föreslås leder till en miljö/kultur som möjliggör och ökar innovation vid byggandet. Vi efterlyser även ett utvecklat resonemang kring hur de föreslagna förändringarna främjar innovation, nytänkande och bidrar till att ge branschen förutsättningar att utvecklas mot en högre grad av effektivitet.

Förslag 1 – Det blir enklare att bygga om.

IQ Samhällsbyggnad ställer sig i grunden positiva till förslaget. Dagens regler försvårar och fördyrar ombyggnad på ett omotiverat sätt. Vi ser att förslaget skulle underlätta att testa och implementera innovativa idéer. Att det blir enklare att bygga om kan innebära att viktiga ombyggnader faktiskt blir av och i förlängningen leder till ett bättre utnyttjande av det befintliga beståndet, något som även lyfts i det sektorsgemensamma inspel till den forskningspolitiska propositionen som IQ Samhällsbyggnad samordnat⁵. Här finns en stor potential för minskad resursanvändning och miljöpåverkan över byggnadens hela livscykel.

IQ Samhällsbyggnad tar inte ställning till om själva begreppet ombyggnad ska tas bort ur PBL eller inte, då begreppet ombyggnad även kopplar till krav i olika EU-direktiv.

² <https://www.regeringen.se/4afb04/contentassets/180ebdc77d21438fa7cd271ae5f21daa/modernare-byggregler--forutsagbart-flexibelt-och-forenklat-sou-201968.pdf>. sid 146.

³ <https://www.regeringen.se/4afb04/contentassets/180ebdc77d21438fa7cd271ae5f21daa/modernare-byggregler--forutsagbart-flexibelt-och-forenklat-sou-201968.pdf>. Sid 138

⁴ <https://www.regeringen.se/4afb04/contentassets/180ebdc77d21438fa7cd271ae5f21daa/modernare-byggregler--forutsagbart-flexibelt-och-forenklat-sou-201968.pdf>. Sid 142

⁵ Inspel till den forskningspolitiska propositionen 2020. <https://iqs.se/library/5176/inspel-till-den-forskningspolitiska-propositionen-2020.pdf>

Förslag 2 – Nya föreskrifter möjliggör flexiblare planlösningar.

Dagens regelverk har moment som är inlåsnande och normstyrande på ett sätt som inte främjar innovation och flexibilitet. IQ Samhällsbyggnad anser att förslagen i betänkandet gynnar nya och innovativa lösningar. Den möjlighet till flexiblare planlösningar som ges är bättre anpassade till människors olika behov och val. Det är också positivt att indelningen i kategoriboende, till exempel för studenter försvinner, och att möjligheter till att välja mindre, enklare bostäder erbjuds fler.

Att införa tydliga funktionskrav istället för att ha allmänna råd som tolkas som krav på specifik inredning, till exempel på utrymme för förvaring i stället för garderob, är bra exempel på förslag som ger ökad flexibilitet. De regler som styr bostadens utformning bör vara flexibla och stödja människor valfrihet vad gäller det egna boendets utformning. Vilka möjligheter till innovation öppnas om vi tänker volym i stället för yta, om definitionen av olika rum försvinner?

Genom att bostäder och lokaler kan bli flexibla över tid och för olika behov får vi möjlighet att nyttja det redan byggda bättre. Vi har dock noterat att förslaget innehåller ett flertal detaljerade krav i exempelvis bilaga 4 som knappast kan betecknas som funktionskrav. Denna form av detaljerade krav som visas i bilagan kan försvåra innovativt byggande.

Förslag 3 – Det blir tydligt vad som är samhällets krav

IQ Samhällsbyggnad delar utredningens och Boverkets⁶ syn på att de byggregler med funktionskrav som infördes för cirka 30 år sen inte har uppfyllt sitt syfte. De har genom normerande råd och hänvisningar i praktiken blivit detaljstyrande. Vi välkomnar därför förslaget som vi menar öppnar upp för aktörerna att kontinuerligt hitta innovativa lösningar som leder till ständiga förbättringar och utökad kunskap. Vi stödjer utredningens förslag att specificera begrepp som idag uppfattas otydliga och samtidigt ta bort de detaljerade exemplen. På det sättet bör man få tydligare regler men med ökad frihetsgrad i hur de uppfylls.

Hur man ska bekräfta att funktionskraven uppfylls är dock en central fråga som utredningen bara delvis berör. IQ Samhällsbyggnad hade gärna sett mer utvecklade resonemang kring detta, gärna med olika typer av förslag som analyserats och där konsekvenser beskrivits. Vi tror till exempel att digitalisering och AI har en stor roll att spela i att bidra till verifiering och kontinuerligt lärande.

Förslag 4 – Ny myndighet skapar enhetlig tillämpning av byggreglerna

IQ Samhällsbyggnad anser att det är viktigt med förutsägbarhet och lika tolkningar av regelverket över hela landet. Det stärker industriellt och effektivt byggande, vilket gagnar både byggherrar och konsumenter.

IQ Samhällsbyggnad är dock tveksamma till utredningens förslag till att skapa en ny myndighet. IQ Samhällsbyggnad saknar en analys över olika alternativa lösningar för att underlätta enhetliga bedömningar av regelverket och skapa förutsättningar för effektivisering. Vi vill särskilt lyfta fram avsaknaden av en analys kring hur digitala lösningar och AI skulle kunna nyttjas.

I det fall det skulle bli aktuellt med att gå vidare med utredningens förslag är det angeläget att förslaget utreds närmare relaterat till konsekvenser för kommunernas olika roller samt

⁶ Boverkets yttrande över betänkandet Modernare byggregler
<https://www.regeringen.se/495b67/contentassets/a1c8dc33b2a34db5aa56a88c1622d24f/boverket.pdf>

eventuella konsekvenser för små- och medelstora företags förutsättningar att kunna agera på marknaden. Även analyser över myndighetens konstruktion och organisation skulle kräva ytterligare utredning.

Förslag 5 – Kontrollprocessen förenklas och förtydligas

Ett fungerande kontrollsystem är av största vikt för säkra kvalitén på det som byggs och för att minska byggskador. IQ Samhällsbyggnad bejaktar förändringar som förenklar processer och förtydligar ansvar.

Vi avstår dock från att kommentera de förslag som kommittén ger i sitt betänkande. Flera av våra medlemsorganisationer återfinns på remisslistan och är bättre lämpade att kommentar förslagen om förändringar av kontrollprocessen.

IQ Samhällsbyggnad saknar dock en analys av förslagen då vi inte ser hur avskaffandet av dessa funktioner verkligen leder till bättre kontroll och därmed färre byggfel och byggskador. Vi skulle också ha välkomnat flera alternativ till lösningar som utvärderats mot varandra.

Om IQ Samhällsbyggnad

IQ Samhällsbyggnad skapar samhällsnytta genom ökad kompetens och fler innovationer inom samhällsbyggandet. Vi gör detta genom att i tät dialog med våra medlemmar och det omgivande samhället:

- Påverka och initiera forskning och innovation
- Samla och mobilisera sektorn
- Leda och samordna forskningsprogram och utvecklingsprojekt
- Främja nyttiggörande

Då IQ Samhällsbyggnad är en organisation med bredd – med drygt 100 medlemmar från hela samhällsbyggnadssektorn – för vi hela sektorns talan när det gäller forsknings- och innovationsfrågor. Förankringen inom branschorganisationerna är därtill mycket god, och med tanke på den mängd aktörer som dessa organisationer i sin tur företräder, kan IQ Samhällsbyggnad indirekt sägas företräda långt fler medlemmar än de 100 aktörerna. Läs mer om oss på www.iqs.se.

IQ Samhällsbyggnad

Anita Aspegren, vd